

ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ - ΟΜΙΛΙΑ

Το εν λόγω κειμενικό είδος απαιτεί από την πλευρά του μαθητή τη συγγραφή ενός προφορικού (ρητορικού) λόγου, τον οποίο υποτίθεται πως πρέπει να εκφωνήσει σε κάποια περίσταση. Οι σημαντικότερες από τις υποθετικές αυτές περιστάσεις είναι οι εξής:

Α) ΟΜΙΛΙΑ: Πρόκειται για προφορικό λόγο που εκφωνείται με αφορμή συγκεκριμένη περίσταση και με αντικείμενο ευρείας θεματολογίας (πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, επιστημονικό, θρησκευτικό κλπ). Είδη ομιλίας είναι και τα ακόλουθα:

Β) ΕΙΣΗΓΗΣΗ: Πρόκειται για ομιλία που εκφωνείται σε συλλογικό όργανο, η οποία περιλαμβάνει είτε προτάσεις πάνω σε συγκεκριμένο θέμα είτε ανακοινώσεις σχετικά με συγκεκριμένο ζήτημα. Μια εισήγηση μπορεί να απευθύνεται σε όλα τα είδη ακροατηρίων που προαναφέρθηκαν για την ομιλία.

Γ) ΔΙΑΛΕΞΗ: Πρόκειται για λόγο που εκφωνείται ενώπιον εξειδικευμένου ακροατηρίου [...] με σκοπό την πραγμάτευση ενός εξειδικευμένου (συνήθως επιστημονικού) θέματος. Η διάλεξη μπορεί να απευθύνεται μόνο σε ορισμένα είδη κοινωνικών ακροατηρίων.

Μία ομιλία μπορεί να απευθύνεται:

- α) σε εθνικό, διεθνές, κρατικό, διακρατικό, ή άλλο συλλογικό όργανο,
- β) σε κοινωνικό ακροατήριο.

Αναφορικά με την ΟΜΙΛΙΑ ο πομπός είναι απαραίτητο να έχει υπόψη τα ακόλουθα:

ΛΟΜΗ

- Προσφώνηση
- Πρόλογος/Εισαγωγή
- Κύριο μέρος
- Επίλογος
- Επιφώνηση

1. Προσφώνηση: Εξαρτάται άμεσα από την ιδιότητα του δέκτη και τις επιδιώξεις του πομπού και τοποθετείται στο πάνω αριστερό μέρος του κειμένου. Πρόκειται για τον εισαγωγικό χαιρετισμό που απευθύνει

ένας ομιλητής στο ακροατήριό του. Όταν στο ακροατήριο παρευρίσκονται ιερωμένοι, προσφωνούνται στην αρχή. Η προσφώνηση επιβάλλεται να είναι κλιμακωτή, δηλαδή ο πομπός απευθύνεται στο ακροατήριό του ξεκινώντας από τους πιο υψηλά ιστάμενους και προχωρώντας προς τους απλούς δέκτες.
π.χ.

Παναγιότατε,
Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Κυπριακής Δημοκρατίας,
Έντιμε κύριε Υπουργέ,
Αξιότιμε κύριε Διευθυντή,
Κυρίες και κύριοι,

2. Πρόλογος: Ο ομιλητής παρουσιάζει επιγραμματικά το θέμα, τη σκοπιά από την οποία θα το αντιμετωπίσει και ταυτόχρονα επιδιώκει να κερδίσει το ενδιαφέρον του ακροατηρίου.

Παραδείγματα:

Ομιλία της Μελίνας Μερκούρη στο Λονδίνο στην OxfordUnion το 1986.

Κύριε Πρόεδρε,

Αξιότιμα Μέλη,

Κυρίες και Κύριοι,

Καταρχήν επιτρέψτε μου να ευχαριστήσω την OxfordUnion που έφερε το θέμα αυτό για συζήτηση και ευχαριστώ που με προσκαλέσατε. Νομίζω ότι θα ήταν καλό αυτό το βράδυ ν' ακουστεί μια ελληνική φωνή. Μια φωνή έστω με τη φτωχή μου προφορά. Την ακούω και μορφάζω. Θυμάμαι εκείνο που είπε κάποτε ο Brendan Behan για κάποιο εκφωνητή. «Μιλάει σαν να 'χει τα Ελγίνεια Μάρμαρα στο στόμα του».

Εισήγηση του Παντελή Ειρηνάκη, Δημάρχου Αγ. Δημητρίου Αττικής, μέλους της Επιτροπής Περιβάλλοντος ΚΕΔΚΕ, Αθήνα 2001

Κυρίες και κύριοι,

Ο χρόνος είναι τύραννος. Στα πλαίσια του χρόνου που μου δίνεται θα πρέπει να αναπτύξω ένα θέμα τόσο λεπτό και πολύπλοκο, αφού αγγίζει όλες τις πτυχές της κοινωνίας μας, όπως αυτό του Εθελοντισμού σε σχέση με την κοινωνία των πολιτών, και να το συνδέσω όπως είναι φυσικό με το χώρο από τον οποίο προέρχομαι, δηλαδή την Τοπική Αυτοδιοίκηση, όπου το αίσθημα της κοινωνικής αλληλεγγύης είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο [...]

3. Κύριο μέρος: Ο ομιλητής έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει ανάλογα με το θέμα:

Αφήγηση: Πληροφορίες σχετικές με την ιστορική διαδρομή του θέματος ή αναδρομή στο παρελθόν.

Βεβαίωση: Αποδεικτικό και τεκμηριωτικό υλικό υπέρ της υποστηριζόμενης θέσης. Παρατίθενται επιχειρήματα με παρουσίαση στοιχείων, δεδομένων, μαρτυριών, απόψεων ειδικών, έτσι που να καλύπτεται σφαιρικά το θέμα και να αναδεικνύεται η ορθότητα των θέσεων του πομπού.

Ανασκευή: Εκ του αντιθέτου απόδειξη. Παρουσιάζεται η άλλη άποψη και αντικρούεται, γεγονός που ισχυροποιεί τη θέση του ομιλητή. Προβάλλονται οι κίνδυνοι που τυχόν θα προκύψουν από την επικράτηση του αντιθέτου.

Εισήγηση της Έφηβου Βουλευτή Παρασκευής Τριανταφυλλοπούλου στη Δ΄ Σύνοδο της Βουλής των Εφήβων στην Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων.

[...] Κύριοι συνάδελφοι, δεν νομίζετε ότι μαζεύτηκαν πολλά παράπονα για ένα "όραμαζωής"; Μήπως θα πρέπει να αρχίσει ο διάλογος; Όλοι συμφωνούμε στο ότι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένη και να αρχίζει από το δημοτικό. Θα πρέπει να υπάρχει αποσύνδεση του Λυκείου και των ΑΕΙ. Οι μαθητές θα πρέπει να ψηφίζουν για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και οι Υπουργοί Παιδείας να έχουν υπηρετήσει στο χώρο της εκπαίδευσης. Η Εκκλησία από την άλλη πλευρά, περνά και αυτή κρίση. Η εκκλησιαστική περιουσία μένει ανεκμετάλλευτη, ο ρόλος του Αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου σχολιάζεται από άλλους ως θετικός και από άλλους ως αρνητικός, ενώ στα σχολεία, το βιβλίο των Θρησκευτικών περιέχει αντιφάσεις. Έτσι, εκτός από εκσυγχρονισμό στην παιδεία θα πρέπει να υπάρξει και εκσυγχρονισμός στην Εκκλησία, που θα αρχίσει με την ανανέωση του βιβλίου των Θρησκευτικών. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται υποβάθμιση του πνευματικού μας πολιτισμού και τονίζεται η απουσία της πνευματικής ηγεσίας. Ευτυχώς, όμως, έχουν μείνει λίγοι ακόμη, όπως ο κ. Σαμαράκης, ο οποίος στη χθεσινή μας συγκέντρωση μας συμβούλεψε, για ακόμη μία φορά, να αντισταθούμε σ' αυτούς που θέλουν να δολοφονήσουν τα όνειρά μας. Εγώ σας απαντώ: "Αντιστεκόμαστε, κύριε Σαμαράκη, αντιστεκόμαστε" [...]

4. Επίλογος: Σύντομη ανακεφαλαίωση, ευχή, προτροπή, επιβεβαίωση των επιχειρημάτων που χρησιμοποιήθηκαν για την υποστήριξη της θέσης.

5. Επιφώνηση: Τυποποιημένη φράση που τοποθετείται πάντοτε ανεξάρτητα από το κείμενο στο κάτω δεξιό μέρος της γραπτής διατύπωσής του, με την οποία ο πομπός εκφράζει τις ευχαριστίες προς τις/τους δέκτες.

Αξίζει να προσεχθούν τα ακόλουθα:

- Ο πομπός επιβάλλεται να χρησιμοποιεί ύφος που να ταιριάζει στην επικοινωνιακή περίσταση (επίσημο, οικείο, λογοτεχνικό, επιστημονικό κλπ.) [Βλέπε βιβλίο Α΄ Λυκείου Έκφραση-Έκθεση ενότητα κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες, σσ. 29-37]
- Χρησιμοποιείται το δεύτερο πρόσωπο πληθυντικού και, όταν θεωρείται σκόπιμο, χρησιμοποιείται και το πρώτο πληθυντικού για ποικιλία ύφους.
- Ακολουθούνται όλες οι οδηγίες που ισχύουν για κάθε μορφή γραπτού επικοινωνιακού λόγου (π.χ. καθαρό γράψιμο, ευανάγνωστα γράμματα, παραγραφοποίηση, κλπ.) Υποδείγματα προσφωνήσεων σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο.

ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ

Αγαπημένοι φίλοι
Αγαπημένοι συμμαθητές
Αγαπημένοι συμπολίτες
Αγαπημένοι ομοεθνείς
Αγαπημένοι συνέλληνες
Φίλες και φίλοι
Φίλοι ακροατές
Φίλοι συμμαθητές
Φίλοι συμπατριώτες
Σύντροφοι

ΗΜΙΕΠΙΣΗΜΟ ΥΦΟΣ

Αγαπητοί φίλοι
Αγαπητοί σύνεδροι
Αγαπητά μέλη
Αγαπητοί συμπολίτες
Αγαπητοί σύνοικοι
Αγαπητοί δημότες
Αγαπητοί πατριώτες
Αγαπητοί συνάδελφοι
Αγαπητοί ακροατές

ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ

Κυρίες και κύριοι
Σεβαστοί σύνεδροι
Σεβαστά μέλη
Σεβαστοί καθηγητές
Εκλεκτοί σύνεδροι
Εκλεκτά μέλη
Αξιότιμοι σύνεδροι
Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι
Σεβασμιότατε
Παναγιότατε

Υποδείγματα εκφράσεων για το κύριο μέρος σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ

Σκέψου...
Αναλογίσου...
Ας θυμηθείς όλα αυτά...
Είναι αδιανόητο να...
Δε θα μπορούσα να παραλείψω...
Χωρίς να είμαι υπερβολικός...
Ασφαλώς μπορούσα ...
Ενισχύοντας την άποψή μου...

ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ

Ευθύνη και χρέος όλων μας...
Ας επιστρατεύσουμε τα δικά μας...
Υπογραμμίστε εκλεκτοί σύνεδροι...
Ο προβληματισμός σας είναι η αφετηρία της δικής μας παραγωγικής δυναμικής...
Αναφέρομαι στους προβληματισμούς που όλοι μας έχουμε...
Εσείς οι πολιτικοί ηγέτες έχετε αναλάβει

Υποδείγματα επιφωνήσεων σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ

Ευχαριστώ.
Ευχαριστώ πολύ.
Σας ευχαριστώ.
Σας ευχαριστώ πολύ.
Σας ευχαριστώ και σας εύχομαι ό,τι καλύτερο.
Σας χαιρετώ.

ΗΜΙΕΠΙΣΗΜΟ ΥΦΟΣ

Σας ευχαριστώ για την αμέριστη προσοχή σας.
Σας ευχαριστώ για το θερμό ενδιαφέρον σας.
Σας ευχαριστώ θερμά.
Σας ευχαριστώ εκ βάθους καρδιάς

ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ

Σας ευχαριστώ για την προσοχή που επιδείξατε.
Σας ευχαριστώ για το ενδιαφέρον που επιδείξατε.
Σας ευχαριστώ προκαταβολικά για την ανταπόκρισή σας.....

Δομή
προσχεδιασμένου προφορικού λόγου

Προσφώνηση :Εισαγωγικός χαιρετισμός

Πρόλογος-Εισαγωγή:Παρουσίαση του θέματος

Κύριο μέρος:

- Αφήγηση: Αναδρομή στο παρελθόν
- Βεβαίωση: Αποδεικτικό υλικό
- Ανασκευή: Απόκρουση των αντίπαλων επιχειρημάτων

Επίλογος:Περιεκτική ανακεφαλαίωση

Επιφώνηση:Καταληκτικός χαιρετισμός